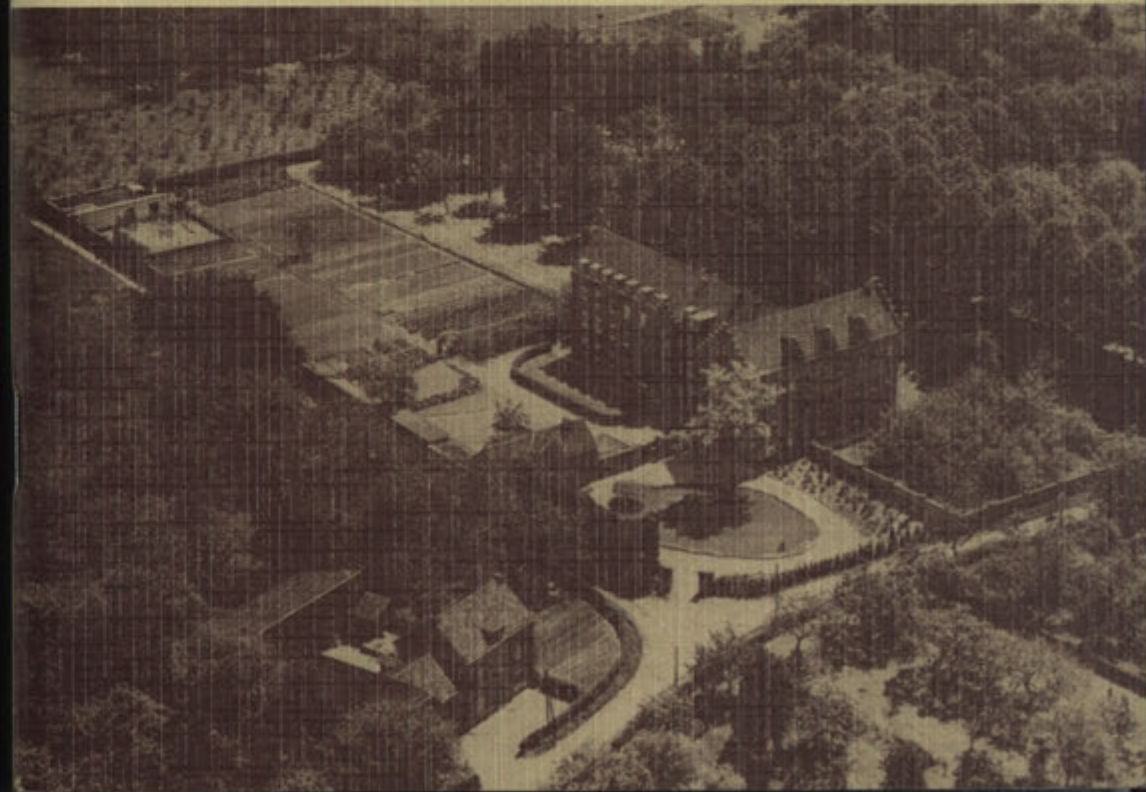

grueles

Een uitgave van de stichting 'GRUELES' juni 1986, 6e jaargang nr. 2

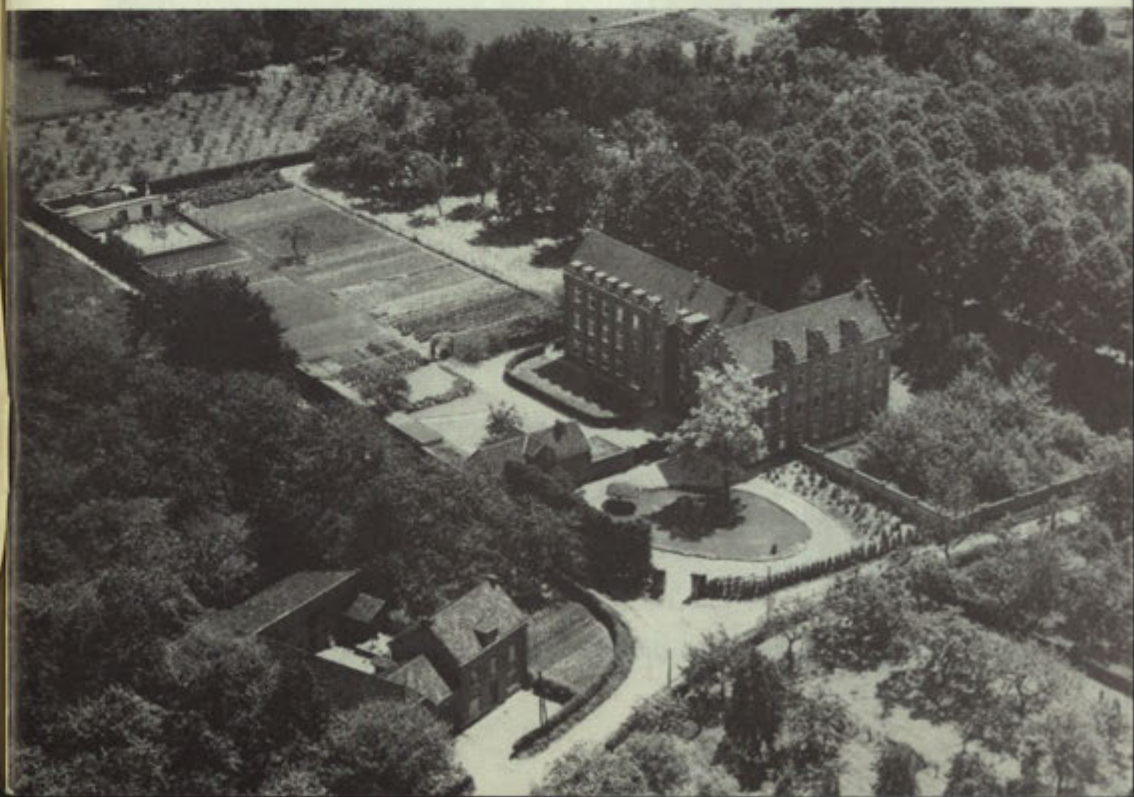
Voorwoord redactie

1986

Verspreiding van de stichting 'GRUELES' juni 1986, 6e jaargang nr. 2

grueles

Een uitgave van de stichting 'GRUELES' juni 1986, 6e jaargang nr. 2

Bij de voorpagina

Luchtfoto van Zustersklooster, genomen op 1 juni 1949 door KLM-Aerocarto.

Voorwoord redactie

Voordat u aan dit nummer begint vragen wij even uw aandacht. Over een dag of twintig, om precies te zijn op 22 juni, zal de opening plaats vinden van onze nieuwe activiteitenruimte "'t Klooster", achter de kerk in Rijckholt. U weet al dat Grueles bij die gelegenheid een tentoonstelling houdt met als thema "Het Krijt". Wij nodigen u hierbij uit op de opening en wij hopen dat u in groten getale aanwezig zult zijn. Precieze gegevens over de opening vindt u in Binding van een van de volgende weken.

Aap, noot, Mies, Wim... Kent u het leesplankje nog van vroeger? Grueles heeft een leesplankje laten maken met alleen woorden in het Gronsvelds. Het ziet er net zo mooi uit (misschien nog wel mooier) als het "Hollandse". Vanaf 1 juni kunt u er een bestellen bij drogisterij Jeu Dassen. Het kost f 10,--. (En dat is eigenlijk voor niks.)

Mocht u het leesplankje helemaal voor niks willen hebben, dan is dat ook mogelijk. Er zijn nog steeds Gronsveldenaren en oud-Gronsveldenaren die u kent, maar die ons tijdschrift nog niet kennen. Dat is natuurlijk erg jammer voor hen. Als u nu drie nieuwe abonnees opgeeft, dan krijgt u het leesplankje helemaal gratis, cadeau, voor niks, zonder dat het u ook maar iets kost.

Vergeet dus niet de openingstentoonstelling, vergeet het leesplankje niet, vergeet niet drie nieuwe abonnees op te geven, en vergeet ook niet dit nummer te lezen. Het staat weer boordevol met interessante artikelen over diverse onderwerpen.

De redactie

De Romboutsweg twee maal bekeken

Waarom de Romboutsweg, of zoals men in Gronsveld en Rijckholt zegt, de "Troompelwäg", tweemaal bekeken? Wat is er aan deze weg dan zo bijzonder?

Om op deze vragen een antwoord te kunnen geven, gaan we in gedachten enkele jaren terug in de tijd en proberen we ons te herinneren hoe de begroeiing op de bermen er toen uitzag. Dan verplaatsen we ons weer in het heden en bekijken we de bermen nu, amper twee jaren nadat de sectie Natuur gemeend heeft de natuur een handje te moeten helpen.

De berm die erbij lag voor de ingreep.

Een terugblik

Mei 1982 nam ik deel aan een excursie naar de prehistorische vuursteenmijnen in Rijckholt. Deze excursie stond onder leiding van de heer P.J. Felder, geoloog en verbonden aan het Natuurhistorisch Museum te Maastricht; een van de voortrekkers bij de opgravingen van deze vuursteenmijnen. Op weg naar de mijnen toe, ter hoogte van de splitsing Romboutsweg - Steenberg (Sjtèibrik) ging de heer Felder boven op het rechter talud staan en wees naar de ertegenover liggende hoge berm. Wat volgde was een vurig betoog over de wilde bloemenpracht zoals die jaren geleden op deze bermen voorkwam. Vooral de hemelsleutel, die in vroeger jaren veelvuldig op deze plaats bloeide, werd als vermist opgegeven.

De werkzaamheden in volle gang.

Oorzaak: brandnetels, bramen, bramen en nog eens bramen. Voor andere planten was er gewoon geen ruimte meer over. Om andere planten weer een kans te geven moest er dus ingegrepen worden. En zo geschiedde. De afgelopen twee winters werden de brandnetels en een groot gedeelte van de bramen verwijderd. Bij dit werk heeft de sectie Natuur dankbaar gebruik gemaakt van de aangeboden hulp van een drietal natuurliefhebbers uit Rijckholt.

De hemelsleutel. Familie van deze plant komt veel als sierplant in onze tuinen voor. Wellicht beter bekend als sedum of vetkruid.

En tegenwoordig?

Bekijken we de bermen nu, dan kunnen wij niet anders dan verheugd vaststellen, dat de natuur dankbaar op onze actie heeft ingespeeld. In de winter 1984/1985 hebben we ongeveer 30 meter berm schoongemaakt. Afgelopen winter is een volgend, groter, stuk aan de beurt gekomen. De resultaten hiervan kunt u hopenlijk deze maanden zelf bekijken; ze hebben ons in ieder geval versteld doen staan. De hemelsleutel, waar het ons in eerste instantie om te doen was, stond vorige zomer weer in grote groepen bij elkaar. Enkele honderden (!) van deze planten hebben we kunnen tellen.

Niet alleen de hemelsleutel heeft zijn plaats weer ingenomen. Diverse andere planten groeien er weer, of zijn in grotere getale aanwezig. Planten zoals hondsdrif, heermoes, aardbeiganzerik, wilde marjolein, vogelwikke, grasklokje, gewone ereprijs, beemdkroon, borstelkrans, grootbloemig vogelmuur, herderstasje, knoopkruid, sint-janskruid, echt walstro en bereklauw hebben we weer aangetroffen.

Ook al zeggen deze soortnamen u weinig of niets, wanneer u eens een kijkje gaat nemen zult u er niet minder van genieten.

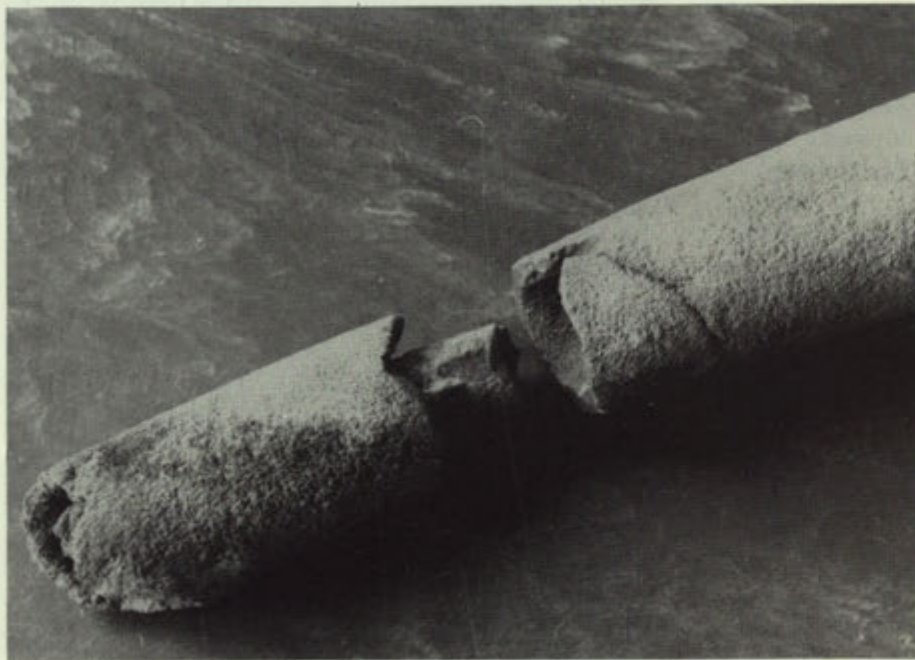
Pluk echter géén bloemen. De wandelaars na u, de insecten, de vogels en uiteraard de planten zelf zullen u dankbaar zijn.

Hub Reumers.

Archeologie

Vuursteen

In het vorige nummer heeft onze sectie u al een beetje geïnformeerd over de Krijttijd, die het onderwerp zal vormen van de eerste thema-expositie in onze nieuwe ruimte "t Klooster" in Rijckholt. Het zou echter onjuist zijn om te denken dat de bovengenoemde geologische periode ons alleen een flink pakket kalksteen (méleger) heeft nagelaten. Een ander materiaal, vuursteen ofwel silex, is eveneens in de Krijttijd ontstaan.

De "staart van een olifant" is in werkelijkheid een graafgangvuursteen.

Vuursteen komt in Zuid-Limburg vrij algemeen in de kalksteen in lagen (de zogenaamde banken) voor. Wie zich de moeite getroost om die vuursteenbanken eens nader te bekijken, zal ontdekken dat de kleur en de vorm van de knollen lang niet altijd hetzelfde is. Mooie, pijpvormige exemplaren kunt u bijvoorbeeld bekijken in de kalkwanden van de "mergelgrot" langs "Saovelswäg" in het Savelsbos. Heel lang heeft men dit soort knollen aangezien voor fossielen van planten en dieren zoals takken en hertegeweien. Enige jaren geleden kreeg ik zelfs van een Gronsveldenaar zo'n exemplaar dat hij voor de staart van een prehistorische olifant (zie afbeelding) hield. Zelfs het merg zat er volgens hem nog in! In werkelijkheid ging het hier om een vuursteenknol die was ontstaan rond de graafgang van een zeediertje. In dat verre verleden heeft namelijk op de plaats waar

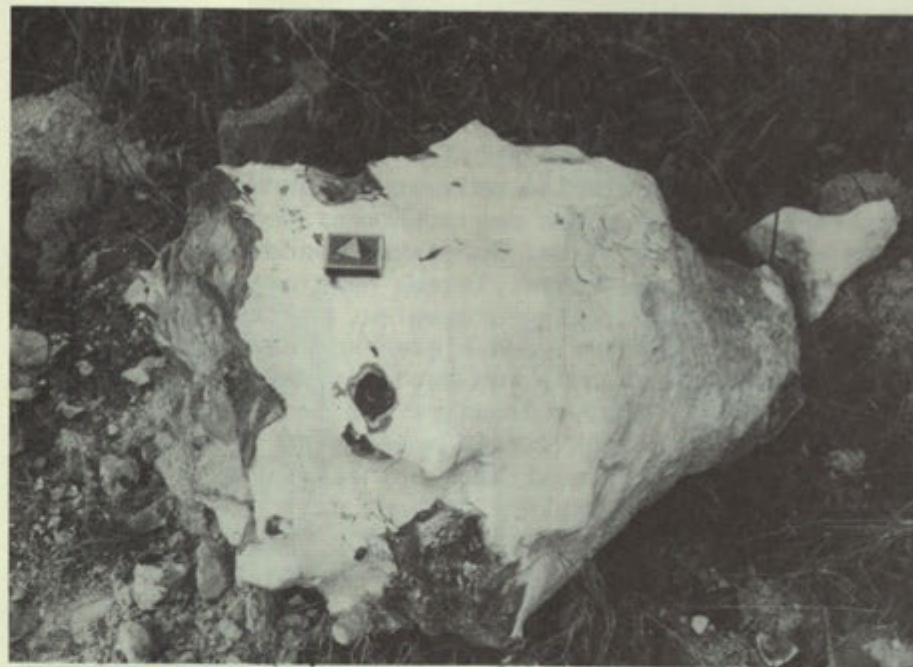
Deze in de "Sjêchelder" gevonden vuursteen heeft ooit deel uitgemaakt van een musketgeweer.

deze "olifantenstaart" ontstond, een zeediertje in de bodem van de Krijtzee een gang gegraven. Rond de hierdoor ontstane groeikern, bestaande uit de graafsporen van het diertje, werd de kalksteen verdrongen door kiezelzuur, dat de vuursteenknol zou vormen. Zo'n vuursteenknol bestaat dan ook voor het grootste deel uit kiezelzuur en de rest uit kalksteen. De vuursteen die de prehistorische mens in de mijnen van Rijckholt/St.-Geertruid won, zag er weer heel anders uit. De kwaliteit van deze blauw-zwarte variant was duidelijk beter.

Naast deze in de kalk voorkomende vuursteen, kennen we ook nog de brokken en knollen die in onze omgeving in de grindgroeven en los op de akkers voorkomen. In deze gevallen gaat het om door erosie uit de kalksteen vrijgekomen vuursteen die hier door de Maas is "gedumpt".

Vuursteenbanken in de kalksteen.

Vuursteenknollen kunnen behoorlijk groot zijn. Vergelijk de steen maar eens met het lucifersdoosje dat erop ligt.

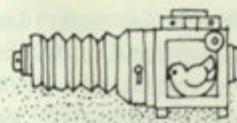
Velen denken nog steeds dat men in vroeger tijden vuur maakte door twee vuursteenknollen tegen elkaar te slaan en dat vuursteen hieraan zijn naam dankt. In werkelijkheid werd vuur op andere manieren gemaakt en komt de steen op een andere wijze aan zijn naam: we moeten hiervoor terug naar de tijden van snaphaan (een geweer) en tondeldoos. Om vuur te krijgen werd hierbij met een stuk vuursteen langs een stuk staal of ijzer geketst, waarbij fijne staal- of ijzersplinters vrij kwamen. Bij dit proces kwam ook warmte vrij waardoor de splinters gingen gloeien. Bij de snaphaan kwam hierdoor het kruit tot ontbranding, waardoor de kogel gelanceerd werd.

In het geval van de tondeldoos werd om vuur te maken, de gloeiende splinter op bijvoorbeeld een stuk gedroogde tondelzwam opgevangen waardoor de zwam kon gaan smeulen (zie hiervoor ook Grueles, 1e jaargang (1980) nr 4, bladzijde 108). De prehistorische mens gebruikte in feite hetzelfde principe om vuur te maken. Zo kon hij vonken krijgen door met een stuk vuursteen op markasiet (een mineraal) te slaan. De vonken konden dan in bijvoorbeeld droge distelpluizen opgevangen worden die, als men erin blies, gingen smeulen. Na toevoeging van gedroogd gras en weer goed blazen kon een pril vuurtje ontstaan dat met behulp van hout tot een volwaardig vuur kon uitgroeien. Onze voorouders uit de prehistorie hadden waarschijnlijk weinig moeite met deze manier van vuur maken. Toen ik zelf voor het eerst probeerde om op deze manier vuur te maken, leverde dat echter pas na een uur vonken slaan een mager vlammetje op. Een pijnlijke duimnagel herinnerde mij nog enige dagen levendig aan dit experiment.

Jan Weertz

Met dank aan ing. P.J. Felder uit Cadier en Keer die dit artikel kritisch heeft doorgelezen.

Foto

Kên d'r hön nog ?

Miensje

Nikkela

Philomien (Miensje) Berghmans werd geboren op 24 januari 1878 op de hoeve "'t Brook". Haar ouders Joannes Hubertus Berghmans en Catherina Schrijnemaekers besloten na veel tegenslag met het vee de boerderij te verlaten. Ze verhuisden naar het huis van de familie Berghmans, thans Rijksweg 126 naast de molen (nu Sjêl Bouchoms).

Toen Miensje 15 jaar was vertrok ze naar Luik waar ze in dienst kwam van een welgestelde familie. Haar voornaamste taak werd de verzorging van het doofstomme zoontje van dit gezin. Miensje bleek dit goed te kunnen en mocht deze taak vele jaren vervullen. In die tijd leerde ze ook perfect Frans lezen en schrijven.

Later toen ze terug in Gronsveld was, kreeg ze kennis aan Nikkela Goessen. Hij was de zoon van Zjang Goessen en Catharina Spronck, was geboren op 24 januari 1881 en was dus op de dag af drie jaar jonger dan Miensje. Ze trouwden op 20 april 1911 en gingen wonen waar nu Jean Houten woont (Rijksweg 114). Miensje begon hier haar eerste winkeltje en Nikkela deed de boerderij. In 1921 verhuisden ze naar het ouderlijk huis van Nikkela, nu Jean v.d. Weerdt (Rijksweg 97). Hier vond Nikkela de ideale ruimte voor zijn boerderij met stallen en schuur.

Nikkela, Miensje en kinderen. V.l.n.r. Nêtte, Nikkela, Zjeng, Miensje, Anna, Bertien.

Miensje van haar kant liet de voormalige smederij (Jan Spronck) veranderen in een voor die tijd zeer moderne winkel. Alles wat de mensen nodig hadden was bij Miensje te vinden, van klompen en riemen tot bezems en schorten. Verder levensmiddelen, tabak en snoep. Verpakt was er toen nog niet veel, azijn, olie en petroleum werden uit een vaatje getapt. Soda, zout en suiker uit grote houten bakken geschept, afgewogen en in papieren puntzakjes gedaan.

Zondag was bij Miensje de dag van de jeugd. Na de mis of zondagmiddagwandeling kwamen ze met een cent in de hand geklemd "babbelerre" halen. Veel dorpsgenoten zullen zich nog herinneren dat ze hier voor de toonbank hebben gestaan, met allemaal van die grote glazen potten vol

1934. Zondagmiddag, drukte bij Miensje. V.l.n.r. Nêtte, Bêrke Kips, Nikkela, Leo Degens, Anna, Lambert Bouchoms.

met lokkende lekkernijen in alle kleuren van de regenboog, en hoe moeilijk het was om een keus te maken, want er was immers zoveel. Bovendien was het maar één keer zondag en je cent kon je maar één keer uitgeven. Vaak hoorde Miensje dan ook na heel lang twijfelen uit zo'n kindermond: "Gef mich mer vuur 'nne sént oe ste 't mieste van kryss."

Nikkela boerde intussen rustig verder. Hij had een paar koeien, varkens, kippen, wat land, maar vooral een paard. Hij was in dienst geweest bij de huzaren in Breda en was een goed ruiter. Daar was hij trots op. Het liefst was hij dan ook met zijn paard in de weer. Zo

1930 Luik. V.l.n.r. Lena Smets-Goessen, Anna Willigers, Miensje, Nét Goessen (va Louwke).

Miensje met de kleinkinderen.

ploegde hij de akkers van de boeren die zich de weelde van een viervoeter niet konden veroorloven. Als er te veel marktwaar was (groente, eieren, boter) om met de trein of kruiwagen mee te nemen naar de markt in Maastricht werd Nikkela ingeschakeld. Hij laadde dan alles op zijn wagen en bracht het naar de markt. Daar kwamen de eigenaars het dan ophalen alvorens hun vaste standplaats in te nemen. Met zijn paard was hij ook de vaste voerman van de veiling. Daar vervoerde hij het geveilde fruit naar het station van Gronsveld waar het werd overgeladen in de wagons.

Het "miéten" was ook een van zijn specialiteiten. Na het maaien werd het koren in "gerve" gebonden en op "kaste" gezet om te drogen. Daarna werd het meestal in mijten op het land bewaard, tot het in de winter op de schuur met een vlegel werd gedorst. Zo'n mijt moest vakkundig worden gestapeld zodat wind en regen er geen vat op kregen. Vooral de ronde mijt was hiervoor het meest geschikt en dit was iets waarvoor veel

collega-boeren de hulp van Nikkela inriepen. Nikkela reisde ook enkele jaren met sigaren. Het sigarenfabriekje "Jong Limburg" uit Beek was de leverancier. Op zaterdag ging hij dan per fiets op weg en verkocht de kistjes sigaren in de café's van Heer, Gronsveld, Rijckholt en Eijsden. Het moet een prima sigaar zijn geweest want de prijs was toen, voor de oorlog, al 12 cent.

Nikkela leefde enigszins in de schaduw van Miensje die de broek aan had ('nne kevejjer wäor). Niet dat hij dat erg vond, in tegendeel. Hij was een zachtaardig man, hij hield van het leven en liet Miensje graag de zaken regelen.

Hij was 24 jaar president van de Raad van Toezicht der Boerenleenbank, gewaardeerde kracht in de toneelvereniging "Vrij Vooruit" en een verwoed kaarter. Bij deze bezigheden liet hij zich het "dröpke" goed smaken. Zo kon het wel eens gebeuren dat hij met de verkeerde jas aan thuis kwam.

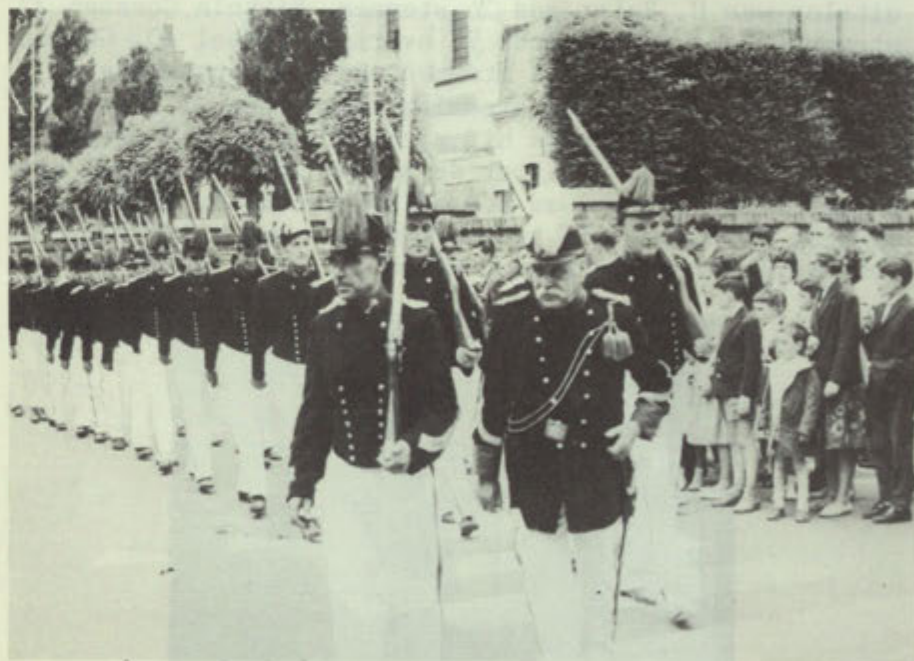
Hij was ook een bekwaam mussenvanger. Als in de winter de schuur 's nachts vol mussen zat, werd met enkele helpers, een net en een lamp de hele mussenkolonie

± 1955. V.l.n.r. Bertien, Phil, Miensje.

ingerekend. Daarna werd de vangst, soms wel 100 stuks, geplukt, schoongemaakt en met een stuk boter in de braadpan gebraden. Nadat ze lekker bruin waren, werd de hele vangst met een stuk brood verorberd vaak met bot en al.

Nikkela's grootste liefde gold echter de schutterij, hoewel hij daar ook zijn grootste teleurstelling kreeg te verwerken. Van grenadier was hij in de loop der jaren opgeklommen tot sergeant-majoor. Omdat op 16 februari 1932 de majoor van de schutterij, Dorus van de Weerdt, kwam te overlijden werd er op 30 mei van dat jaar een vergadering belegd om een nieuwe majoor te kiezen. De secretaris, Christiaan Bouchoms, vroeg de vergadering of het wenselijk was een of meer kandidaten aan te bevelen. Bij vroegere majoors-verkiezingen was het kennelijk voorgekomen dat zo'n aanbeveling werd gedaan en wel op grond van de staat van dienst van een kandidaat. De meerderheid vond dit niet nodig. Er werden 118 stemmen

Sergeant-majoor Nikkela met zijn rode peloton.

uitgebracht (3 ongeldig). Bèrke v.d. Boorn (72 jaar) kreeg 93 stemmen, Nikkela Goessen 8 en de overige 14 stemmen gingen naar een aantal andere kandidaten. Bèrke v.d. Boorn werd de nieuwe majoor maar vervulde deze functie maar één Grote Bronk namelijk in 1935. Op 10 april 1939 op 2e Paasdag na de Generale Vergadering liet hij de overheid weten in verband met zijn hoge leeftijd (79 jaar) zijn functie te willen neerleggen. Men vroeg zijn voornemen te herzien en gaf hem enkele dagen bedenktijd. Drie dagen later gaf hij te kennen er definitief mee te stoppen. De overheid stond toen voor de taak nog voor Pinksteren (vogelschieten) een nieuwe majoor te doen kiezen. Nikkela dacht toen de beste papieren te hebben omdat hij de oudste segeant-majoor was. Op 30 april mochten alle geunifomeerde leden van de schutterij hun stem uitbrengen. Er waren slechts 65 stemgerechtigden aanwezig en er was weer niemand aanbevolen. Vooral de aanhang van Nikkela was slecht vertegenwoordigd. De uitslag was H. Reintjens 26 stemmen, Nikkela Goessen 22 stemmen. Door v.d. Weerdt 7, overigen totaal 10. Gezien het geringe verschil in stemmen moest er tussen de eerste twee een nieuwe stemming komen. Hoewel Nikkela niet kansloos was, trok hij zich teleurgesteld terug. Hubert Reintjens, was toen de nieuwe majoor. Hoewel een en ander aanleiding was tot felle discussies bleef Nikkela de schutterij trouw en diende deze zijn hele verdere leven als sergeant-majoor.

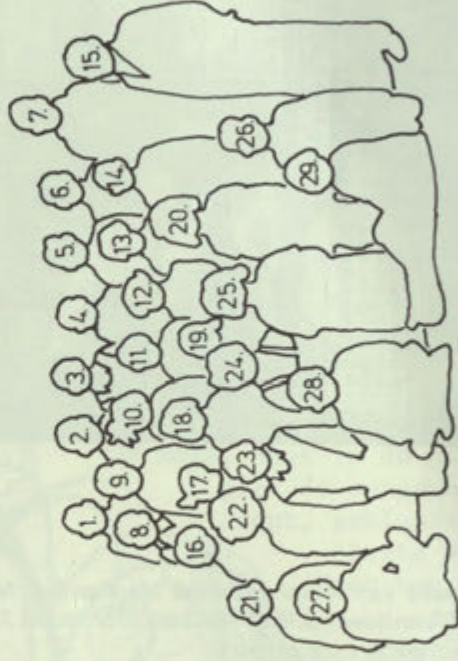
Miensje stierf op 11 oktober 1959. Nikkela bleek tot de zeer sterken te behoren. Toen hij de tachtig al lang gepasseerd was, fietste hij nog welgemoed door het dorp. Zijn kinderen zagen dit met toenemende ongerustheid aan, maar het lukte hun niet hem zover te krijgen dat hij de fiets liet staan. Tenslotte werd allemans vriend en dorpsagent Claessens bereid gevonden Pa over te halen niet meer te fietsen.

In 1968 toen Bèr Waber koning was, trok Nikkela voor het laatst met zijn schutterij op. Hij was toen 87 jaar. Hij stierf rustig in zijn 91e levensjaar op 3 december 1971.

Wallie van de Weerdt

Lagere School Gronsvelt 1937 - 1938

1 Mat van Caldenborgh 2 Zjeraar Wolfs 3 Huub Wolfs 4 Krit Hogenboom 5 Pie Hogenboom 6 Sjel Waber 7 Lyjo Frambach 8 Theo van Caldenborgh 9 Lambèr Klinkenberg 10 Annie Klinkenberg 11 Paula Hollanders 12 Gerdien Hogenboom 13 José Hogenboom 14 Jeu Waber 15 Meester Rosier 16 Marie Smeets 17 Els Pinckaers 18 Mia Pinckaers 19 Laura Hollanders 20 Mia Bosch 21 Pierre Smeets 22 Mieke Houben 23 Jean Pinckaers 24 Anzjelijen Goessens 25 Jeanne Bosch 26 Giel Bosch 27 Willy Spauwen 28 Huubke Bessems 29 Lieske Wolfs.

Naaikransje (rond 1933.)

boven v.l.n.r.

1. Rika Houtermans 2. Lieske van Iersel 3. Janna Macheels 4. Nêt Jennissen (v. Aubel) 5. Gusta Hulst (Jennissen) 6. Nêt Houben (Schreurs) 7. Sjtien Aarts (Macheels) 8. Alfonsien Lacroix 9. Liza Jaspars.

midden v.l.n.r.

1. Anna Roosen 2. Fie Joskin 3. Lies Schrijnemaekers 4. Augustine Hayen 5. Augustine Willigers 6. Josefien Spauwen 7. Antoinette Aarts 8. Jeanne Spronck 9. Jeanna Claessens.

vóór v.l.n.r.

1. Jês Mulkens 2. Fien Meijs 3. Alice Willigers.

Van aal en nog get

Kiësekook

De kersentijd is weer bijna aangebroken. Een speciaal, van deze vruchten gemaakt, heerlijk streekgerecht, "de kiësekook" wil ik u niet onthouden. (Het recept is van Bèr Smets z.g.)

Benodigdheden (volgens Bèr):

'n zybaor kiëse

'n sjöp mèl
twie haamfele sôkker
veer ejjer
e sôkkerlëpelke zaat
law mèilik
frittevêt

(Bèr heeft de gist vergeten bij het recept)

of te wel:

kersen, bij voorkeur
"Basterddikke"
een kilo meel
twee ons suiker
4 eieren
1 theelepeltje zout
± 1 liter lauwe melk
frituurvet

Maak de gist aan met een gedeelte van de lauwe melk. Maak in de bloem een kuiltje en giet de aangemaakte gist, suiker, zout, geklopte eieren en een gedeelte van de melk hierin. Roer het beslag glad ("neet te sjtiéf en neet de sjlap"). Laat het beslag 2 tot 2½ uur rijzen. Neem een grote pan met een dikke bodem en verwarm daarin een klont vet. Giet er 3 "potlëpele" (pollepels) beslag in. Leg de "kook" vol met kersen en bak hem langzaam, zodat hij goed gaar en aan beide zijden bruin wordt.

Ina van de Weerdt-Roosen

Ieste Kemunie

Wie Bèrke goonstes oét de sjaol kaom zaag ze ma: "Bèrke, v'r goën dis noon nao Mesjtreech lore vuur e kemuniepekske. Es v'r nog get waachte vëns te niks mie en vuur d'n kemunie môt ich oonder nog aal tappersere en verve, daan heb ich oüch gëinen tiéd mie."

Te voot goûng Bèrke mêt ze ma op Mesjtreech aon. 't Wäor haaf miert, kaad, en de grys loch hoûng tot op de grond. Op d'n Treechterwëg, aon de wej van Zjul van Èudemke, kaom Pluto, d'n hoond, hön nao. Bèrke zaog 'm koëme en zaag: "Ma, dao kömp Pluto" 'r Reep: "Pluto kom mer" "Laot mich dèn hoond dao", zaag ze en reep: "Gèis te hëivers, en gaw!" Pluto blëf op 'n twëntig meter aofsjaand sjoën, meh goûng neet truk. "Gèis te hëivers", zaag ze ma weer en goejde mêt 'nne sjtèin nao 'm. Pluto goûng weer twëntig meter truk en blëf weer sjoën. Aon d'n uüverwëg ién Huügem wäor Bèrke ze ma nog mêt Pluto aon de geng. De Lang dè ién 't sjoërhûiske woende en de bre-re bedeende kaom nao boéte en zaag: "Van wie is die hond" Wie Bèrke ze ma 'm de affaire verteld haw zaag De Lang: "Laat hem maar hier, dan kan ik hem straks wel los laten" Bèrke reep op Pluto dè mêt de sjtuts tössje z'n pu naoder kaom. De Lang zat d'n hoond ién en zaag: "Ik laat hem straks weer vrij" "Jao dat ês good", zaag Bèrke ze ma, "dè vënt de wëg waol truk."

Ién Mesjtreech aon koëme zaag ze: "Loor 'ns wat 'n sel-daote". "Ich woûw oüch waol seldaot zién", zaag Bèrke. "Joûng, de bis nog te klejn vuur dat te begriépe. Ich gelûif dat v'r oerlog kriége"

Aon de Bezaar sjoûng iénens Pluto weer nëve Bèrke. "Hié ês Pluto weer", zaag 'r. "Verdomme nog, ês dè ôs noé toch naokoëme". Ze leep mêt Bèrke doër de Groete Sjtäot, Pluto achter hön aon en loorden hié en dao 'ns nao 'n etalaasj. Enens zaag ze: "Vuur goën hëivers, de hôfs gèi pekske, dao kömp toch oerlog"

Truk aon de brök loorde Bèrke zich z'n oüge oét z'nne kop wie ze ién 't kenaal aon de sjlûis e sjiëp aon 't sjötte wäore. Langs de waal aof goûnge ze weer hëivers. Aon de Sjirremik uüverveel hön 'n näote sjniëbûij. Bèrke zaog geng Maos mie en wäor verkêld.. "Kom mer oonder m'nne jas", zaag ze ma, "v'r goën tot bié Kraals op d'n Huügemerwëg, daan goën v'r mêt de koûts hëivers"

De sjnië joog Bèrke ién ze gezich. Hër wäor zoe verkêld dat hër bekaans neet mie vuuroét kaom, meh mêt de koûts hëivers, dat gaof 'm mood. Bié Kraals krège ze 'n tas koffie en môste ze nog 'n twëntig minute waachte. Ejn-delik kaom 'n koûts mêt twie përd vuur gesjpanne. Kaad haw Bèrke neet mie, èigelik wäor 'r nog te gaw bié hön. Viertien daog vuurd dat 'r kemunie môs doén krèg 'r bié Maison Louis toch e metrozepekske en 'nne groete roeje baal mêt gël blömpkes op kedoo. E metrozepekske, zjus wie hër de groete metroze haw geziën ién Mesjtreech en zoe 'nne sjoene baal haw hër nog noets geziën. Dry wëke vuur de kemunie môs hër ién de sjaol oefene mêt juffrouw Plûime en ién de kèrk mêt pesjtoer Creuse. Wie Bèrke vuur d'n ieste kier de beechsjtool ién môs vuur te oefene leedde hër van d'n angs 'nne sjiët. De

pesjtoer haw hön gezaag wat ze zich môste beechte. Oonder aandere: aan de stroop geweest, gejok, aan de appels of sinaasappels gewees, in de kerk gelach, gepraat of omgekeke, brutaal gewees tegen vader of moeder, je plassertje late zien, ongehoorzaam gewees en mie van die dinger. Noé kôs Bèrke waol bang zién, want 'r kaom vuur aal ién aonmèrking, behalve vuur "aan de sinaasappels gewees". Dy haw 'r eleng mer 'ns gezién bié Lemkes of Myke op de ker.

Ejndelik wäor de kemuniedäog daan bekaans dao. Sjtonderdes vuur de kemunie haw ze ma al de riés gekoëk vuur de riéstevlaoj en z'nne pa haw saoves 'nne kniën en 'n hoon gesjlach. Bèrke begô's ién feessjtömning te koëme, zoevëul aondach vuur hëum en aon 't beechte begô's hër oüch al te gewène. Hër haw zich mêt oefene al veer kier gebeech.

Dy naach van donderdig op vriédig iénens 'n hels kebaal. Bèrke hoert ze ma rope: "Oerlog, oerlog, keender sjtaot op, 't ês oerlog". De vlemesjiene sjërde uüver de hoézer, de mitrejëurs rätelde. Ze vègde allemaol nao oonder en lede van de aambras Bèrke ligke. Wie Bèrke oonder kaom sjtoûnge de mieste lûi op de sjtraot, de vlemesjiene vloege nog räkkelings uüver de däoker. Bèrke ze ma reep Bèrke z'n breurkes en zusterkes ién en zaag: "Laot v'r ôs mer get bèje". Vuur 't Hëllig Hertbeeld woerd 'n kiëts aongemak en mêt allemaol op de kneje woerd gebèjd. Wie de vlegers weg blëve zaag ze ma: "Laot v'r mer ète". De taofel woerd gedêk, sjpek en èi gebräoje, meh gèine haw honger. "Ich koëk get ejjer", zaag ze Pa, meh oüch dat hõfde gèine. Ze ma zaag: "Wêlt èine get rieste-sjpys? Dè hõf v'r toch neet nao Door te bringe want Bèrke kënt zoondig toch neet kemunie doén" Oüch dat hõfde gèine. Bèrke goûng daonao de sjtraot op oe alle lûij nog boéte sjtoûnge en zat zich op de sjtõp. Zjeng Mans zaag tiënge ze Pa: "Ze hebbe bié Merie-Louise doer 't bed gesjoëte, e gelök dat 't oonder wäor". Bèrke begriëp 't allemaol neet, hër wäor bang, daan voond 'r 't weer sensatie, gèine mènes wërke, alle lûij oppe sjtraot, neet nao kèrk, geng sjaol. Elgelik wis hër neet wat gaonde wäor.

Om 'n oor of haf elf kaome de ieste Pruusje van oonder ién 't duerp de sjtraot op gemarsjeerd. Zjo, 'nnen awwe

joonkmaan, dè 't get doérèin leep en bié noonk Zjeng nève ién de kos wäor, zaag: "Wat ês dat, de Hermenie ién 't duerp?".

Wie de lêste Pruúsje mêt z'n oúsker, mêt vëur twie klejn en achter twie groete räjor en twie wèrkpèrd devuur, langs wäor, reep Bèrke ze ma op Gilke: "Gaank dich éffe nao Fy, daan heuls te zês groete broejer. Ie dat op ês zal d'n oerlog waol òm zién"

't Broed wäor op, meh d'n oerlog wäor neet òm.

Viertien daog läoter, zësentswëntig Mèij, doeg Bèrke z'n kemunie ién ze metrozepekske. 't Wäor 'nne groeten däog vuur 'm en dat 'r zich vuur èine kier neet sjmèrig moch mäoke voond 'r vuur èine kier neet zoe érg. Òm 'n oor of veer kaome z'n päot en z'nne pëter op de koffie. Van z'n päot tant Nel krèg 'r dry teleurkes mêt 'n tas oe op sjtoûng: "Ter Herinnering aan Uw Berste Heilige Communie". Van noonke Bèr krèg 'r get vuur ién z'nne sjaorpot. 't Wäor 'nnen däog dè vuur Bèrke get langer doerde. 'r Zoûw oüch mer ens kemunie doén. 't Wäor nuügen oor wie ze ma op de klok loorde en zaag: "Bèrke noé mós te sjlaope goën"

GUS

Streekmuseum

Graanmolens

In de "Groéselder Diksjenèr" staat bij het woord mülestèin (molensteen): "'r kënt niks laote ligke es hèit iézer en mülestejn = gezegd van iemand met lange vingers."

De leden van de sectie Streekmuseum kunnen dit gezegde volledig begrijpen. Na een tip van Erwin Frambach kwamen we in een oude meelmolen te Vlijtingen (België)

De voorzitter bekijkt kritisch de onttakelingswerkzaamheden.

terecht. Twee elektrische molens (eigendom van de heer Schoonbrood) mochten we demonteren en meenemen naar Gronsveld.

Nou ja, meenemen! Twee vrije zaterdagen en enige avonden waren noodzakelijk om de loodzware onderdelen op hun uiteindelijke bestemming te krijgen. Met deskundige hulp van enkele leden lukte het om de kolossale machines, die vele jaren dienst hebben gedaan bij de molenaar van Vlijtingen, te verhuizen naar waarschijnlijk hun laatste rustplaats: het Streekmuseum van Grueles. Rustplaats? Ze mogen nog even rusten, maar het is de bedoeling om ze in de toekomst weer te laten functioneren. We zullen

Frans Huits en Jean Brouwers bezig met het omlaag takelen van een van de twee 900 kg wegende molenstenen.

Frans Huits en John van de Weerd laden de molenmantel op.

uiteraard rekening houden met hun leeftijd en hen alleen gebruiken voor een enkele demonstratie van een bijna vergeten ambacht.

Het afgebeelde voorwerp uit ons vorige nummer is een houten hulpgereedschap voor het naaien van leer. Het is ±80 cm lang; het dwarslatje in het midden is een veer die de twee bekken uit elkaar houdt. De klembekken worden door ze tussen de knieën te plaatsen samengedrukt. Het leer wordt zo tussen de bekken gehouden om genaaid te worden. Het apparaat werd gebruikt door zadelmaker en stoffeerder Bèr Klinkenberg. Jean Damzo uit de Broekstraat krijgt deze keer, uit de goede oplossers, een kleine attentie.

Piet en John

Dorp milieu

Met nieuw elan

"- Het wekken van belangstelling voor en het verlenen van medewerking aan het behoud van het dorpseigene, vooral de karakteristieke aspecten van de dorpen Rijckholt en Gronsveld.

- In samenwerking met de sectie "Foto" dié gedeelten van Rijckholt en Gronsveld vastleggen die door uitbreidingsplannen, aanleg van wegen, e.d. in de toekomst van aanzien zullen veranderen.

- Plannen voor ontwikkeling in de toekomst kritisch volgen en doornemen en eventueel positieve bijdrage leveren."

Zo zijn de doelstellingen van de sectie Dorp en Milieu omschreven in het 1e nummer van de 1e jaargang van Grueles (1980). Begin dit jaar zijn oude en nieuwe leden tot de conclusie gekomen de groep te activeren door samen te streven naar meer leefbaarheid in Gronsveld en Rijckholt door het scheppen van een groene en milieu-vriendelijke omgeving. Hiertoe willen wij beginnen met het inventariseren van de in Gronsveld en Rijckholt aanwezige hoeveelheid groen. De storm van afgelopen zomer heeft aan de bomen schade aangericht. Veel beschadigde bomen moeten nog worden verzorgd (bijvoorbeeld in het Europapark). Als ze niet worden verzorgd zullen ze snel afsterven, en dat wil toch niemand. Het behoud van het groen staat voorop. Graag zouden wij zien dat ook particulieren, die daartoe de mogelijkheid hebben, een of meer bomen zouden willen planten, dus dit niet altijd maar van de overheid verlangen.

Wij willen, samen met de gemeentelijke overheid, streven naar uitbreiding van het groen (het planten van bomen en

struiken) waar dit mogelijk en verantwoord is. In de omgeving van Gronsveld en Rijckholt is het prachtig wandelen. Door middel van het plaatsen van zitbanken langs de wandelroutes zal de aantrekkelijkheid van dit gebied verder toenemen.

Ook op milieugebied is er ons inziens nog een hoop werk te verrichten. Een schoon leefmilieu is voor iedereen van belang. De overheid dient volgens ons hierin een voorbeeld te stellen door middel van het voeren van een actief milieu-beleid. We denken hierbij aan het plaatsen van meer glascontainers zodat deze voor iedereen beter bereikbaar worden. Het plaatsen van afvalcontainers in Gronsveld en Rijckholt is eveneens hard nodig (dan hoeft niemand meer naar Heugem of De Heeg). Ook zijn we van mening dat daardoor minder afval "zomaar" in de natuur of in buitengebieden gegooid zal worden.

Chemische onkruidbestrijding van de plantsoenen zal uit kostenoverweging soms aantrekkelijk zijn maar we denken dat dit lang niet altijd noodzakelijk is. Er zijn tegenwoordig goede alternatieven, bijvoorbeeld houtsnippers.

De gemeente Eijsden is vanaf 1 april 1986 begonnen met een inzamelactie voor klein chemisch afval. Hiertoe zal op elke 4e dinsdag van de maand op de parkeerstrook langs de Hogeweg in Gronsveld een inzamelauto staan om milieuschadelijke stoffen in te nemen. Dit is een prachtig initiatief. Hieraan moeten wij allen voor 100% meewerken. Grueles heeft een "huis aan huis"-folder (stevige-weerbestendige) verspreid die bij de vuilniszak kan worden bewaard of worden opgehangen. Op deze folder worden de chemische afvalstoffen aangegeven (volgens lijst van de gemeente) die niet in de vuilniszak mogen terechtkomen maar die naar de chemische afval-inzameling moeten.

Mensen, samen kunnen we veel doen voor het milieu. Het beste begin is bij ons zelf. Iedereen die aan onze doelstellingen actief wil meedoen via de stichting Grueles, kan hierover contact opnemen met een van de bestuursleden van de stichting.

Dorp en Milieu.

Historie

Keptejsje Doûjing

Tot in 1930 lag op het paard van de majoor van de Schutterij Sint Sebastianus gedurende de Bronkprocessie het net dat kapitein Doyen gebruikt had tijdens de veldtocht van Napoleon naar Moskou in 1812. Dat net is nu nog in het bezit van de schutterij maar het wordt niet meer gebruikt. In plaats daarvan gebruikt de huidige majoor een net dat gemaakt werd door zijn zus Francine. Over Joannes Doyen en zijn broer Lambertus gaat het volgende verhaal.

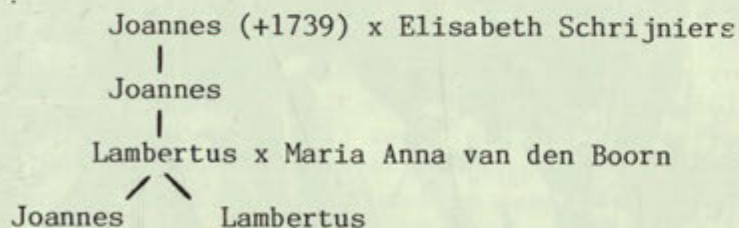
1935. Majoor Bërke van den Boorn op paard met het dekkleed afkomstig van keptejsje Doûjing.

De familie Doyen

In Gronsveld gaat deze familie terug tot het begin van de 18e eeuw: een zekere Joannes Doyen overlijdt er in 1739. Hij was de echtgenoot van Elisabeth Schrijniers die in Gronsveld werd begraven in 1745. De Doyens komen uit het Luikse, dat blijkt uit de burgerboeken van Maastricht. Daarin komen voor: Gilles en Matthijs in 1696, Egidius in 1738. In Luik zelf gaat het oudste spoor terug tot in 1507 waar een zekere "Jacquemin le Doyon, Gouverneur du métier des boulangers" (Jacobus, deken van het bakkersambacht) vernoemd wordt. Joannes (+ 1739) was de overgrootvader van Joannes en Lambertus waar we het nu over zullen hebben.

Joannes Doyen

Joannes werd als oudste zoon van Lambertus en Maria Anna van den Boorn te Gronsveld geboren op 29 juni 1774. Op 30 juni werd hij in de Martinuskerk gedoopt. Getuigen waren zijn grootvader van vaderskant, Joannes Doyenzoon (zoon van Joannes en Elisabeth Schrijniers), "faber lignari" (timmerman), en zijn grootmoeder van moederskant, Maria Anna Lemmens. Zie overzicht.

Overzicht van de afstamming van Joannes en Lambertus

In 1792 nam Joannes de beslissing zich aan te melden bij de cavalerie. Zo werd hij op achttienjarige leeftijd op 22 september 1792 ingeschreven in het Regiment Dragonders van Bijlandt. Hij was, zo staat in het register van dat regiment, 5 voet, 6 duim en 1 streep groot (1,78 m), had zwart haar en zwarte wenkbrauwen,

blauwe ogen, gewone neus en mond, een ronde kin en een glad en vol voorhoofd. Hij sprak Hollands en Frans. Al gauw gingen de poppen aan het dansen en in 1793 werd hij in de veldslag in Brabant ingezet tegen de Fransen die daar invielen, want in Frankrijk was intussen de revolutie uitgebroken en de Nederlandse patriotten verwachtten daar steun van. De Prins week uit en de Patriotten namen het bestuur in Holland over. Het regiment van Joannes Doyen werd nu de Bataafse Dragonders genoemd.

Op 30 november 1795 werd Joannes Brigadier (Caporal). Sinds september verkeerde Holland met Engeland in oorlog. Limburg was intussen bij het Franse Rijk ingelijfd als het "Département de la Meuse Inférieure" (Departement van de Nedermaas). In 1797 werd Joannes ingescheept en van 15 juli tot 19 september ingezet waarschijnlijk tegen de Engelsen. In 1799 neemt hij deel aan de veldslag in Noord-Holland waar Engelsen en Russen waren geland: de slag bij Castricum. Het Bataafse leger was bij de Napoleontische oorlogen ingeschakeld en in 1800 deed Joannes mee aan de veldslag in Duitsland. Op 23 januari 1803 werd hij aangesteld tot wachtmeester (Maréchal des Logis). In datzelfde jaar maakte hij in Duitsland de slag bij Ulm mee.

In 1806 werd Lodewijk Bonaparte, broer van Napoleon, Koning van Holland. Joannes zat nog altijd in Duitsland. Napoleon bereikte toen het hoogtepunt van zijn militaire glorie na zijn overwinningen in Jena en Austerlitz. Het Regiment Bataafsche Dragonders was intussen op 1 augustus 1805 het "Regiment Dragonders" en op 1 oktober 1806 het "Derde Regiment Hussaren" geworden. Daar werd Joannes op 4 februari 1807 opperwachtmeester (Maréchal des Logis Chef) en op 26 februari van hetzelfde jaar tweede luitenant (Lieutenant en Second). In 1808, 1809, 1810 en 1811 werd hij naar Spanje gestuurd. In 1809 veranderde de naam van zijn regiment in "Koninklijke Garde Hussaren". In het naamregister der Officieren van 's Konings Armee staat hij als "Luitenant te paard à la suite" ingeschreven.

Over hem wordt vermeld:

- Hoe is zijn gedrag?	Goed
- Heeft hij ambitie?	Ja
- Is hij geschikt voor de cavalerie?	Ja
- Is hij veelbelovend?	Ja
- Zijn z'n bravoures bekend?	Heeft altoos
zijn pligt gedaan

In 1810 trad Lodewijk Bonaparte als koning van Holland af en de troepen kwamen bij Keizerlijk Decreet van 18 augustus 1810 te Saint-Cloud, direct onder Frans bevel te staan nadat Napoleon Holland bij het Franse Keizerrijk ingelijfd had. Op 8 april 1812 was Joannes Luitenant in de Keizerlijke garde (Garde Impériale) in het "Deuxième Régiment de Cheval-légers Lanciers", ook genoemd de "Lanciers Rouges".

Het Regiment Koninklijke Garde Hussaren kreeg reeds op 19 juli 1810 bevel zich naar Versailles te begeven waar het op 23 augustus aankwam. Het bestond uit 46 officieren, 704 soldaten en 769 paarden. Op 31 augustus 1810 gaf de Keizerlijke Garde een feest ter gelegenheid van de aankomst van de Hollandse Hussaren en hun opname in de Keizerlijke Garde. Er werd veel wijn gedronken en zelfs zoveel dat het Regiment heel Versailles op stelten zette door o.a. met getrokken sabel een openbaar bal binnen te vallen. De burgers, mannen en vrouwen, kregen het hard te verduren en de politie kon het regiment niet meester. Hoewel drie hertogen zich met de zaak bemoeiden, het regiment werd niet gestraft: de Garde was immers het lievelingskind van Napoleon.

Dat Tweede Regiment behoorde tot de "veille garde", de elitetroepen van Napoleon, die hij slechts op beslissende ogenblikken in de strijd wierp. Zij werden beter betaald en verzorgd dan de rest van het leger. Wat ze precies verdienden hield Napoleon altijd geheim. Ze kregen dikwijls premies. Ze waren dan ook aan hem verknocht en tot het uiterste bereid.

In 1812 trok Joannes met Napoleon naar Rusland en kreeg daarvoor een premie van 400 goudfranken. Hij maakte de overtocht mee van de Njemen, de Dnjepr, naar Smolensk,

Borodino en tenslotte naar Moskou! Later ook de terugtocht! Op 28 november de overtocht van de Berezina waar het Deuxième Régiment des Chevaux-légers Lanciers van de Garde Impériale een grote rol speelde. Er zij slechts herinnerd aan de 200.000 man die vertrokken en de 15.000 die terug kwamen.

In 1813 deed Joannes mee aan de veldtocht in Saksen waar de driedaagse volkerenslag van Leipzig plaats vond (17, 18 en 19 oktober) en daarna de terugtocht tot op de oevers van de Rijn.

In 1814 ging het zo slecht met Napoleon dat de veldslagen nu in Frankrijk zelf plaats vonden. Frankrijk werd overrompeld door de Oostenrijkers, de Russen en de Pruisen. Tijdens die veldslagen werd Joannes Doyen op 27 februari door Keizer Napoleon tot "Chévalier de La Légion d'Honneur" verheven. Dat was de hoogste onderscheiding die in Frankrijk bestond en trouwens nu nog altijd als zodanig bestaat. Dit betekende voor Joannes een dubbele soldij.

Dit Légion d'Honneur van Joannes is reeds een verhaal op zichzelf. De onderscheiding werd tijdens een der veldslagen in Frankrijk verdiend, maar het is niet bekend of dit bij Saint-Dizier, Brienne, Rothière, Champaubert, Montmirail of Mantereau was. In ieder geval werd dit officieel bekend gemaakt bij Keizerlijk Decreet op 5 april 1814 te Fontainebleau, door Napoleon ondertekend. Helaas had de Franse Senaat reeds op 2 april Napoleon afgezet en het decreet was dus onwettig. Maar een jaar later kwam Napoleon weer aan de macht en op 30 april 1815 ondertekende hij weer een nieuw decreet waarin Jean Doyen in zijn waardigheid werd hersteld. De Groot-Maarschalk van het Legioen van Eer werd opgedragen dat decreet uit te voeren, maar die had waarschijnlijk met het oog op de komende veldtocht in België wel wat anders te doen. Op 18 juni werd Napoleon definitief te Waterloo overwonnen en op 22 juni trad hij af. Dus weer geen Légion d'Honneur voor Joannes. Maar hij hield vol en slaagde er eindelijk in op 6 augustus 1818 te Prijs definitief en officieel het Légion d'Honneur met terugwerkende kracht bevestigd te krijgen.

Op 11 april 1814 trad Napoleon voor de eerste keer af en nam op 20 april te Fontainebleau op ontroerende wijze afscheid van zijn "vieille garde". Het regiment werd op 2 augustus het "Corps Royal de Chevaux-légers Lanciers de France, nadat op 3 mei Koning Lodewijk XVIII zijn intrede in Parijs had gedaan. Maar het leger en vooral de "vieille garde" legde zich maar moeilijk neer bij

deze situatie en wachtte op de terugkomst van Napoleon die naar het eiland Elba verbannen was. Op 26 februari 1815 ontsnapte Napoleon inderdaad van zijn eiland en op 20 maart was hij weer in Parijs. Koning Lodewijk XVIII zocht zijn heil in Gent. Napoleon begon onmiddellijk zijn leger te reorganiseren en op 22 mei 1815 werd Joannes Doyen bij Keizerlijk Decreet tot Eerste Luitenant (Lieutenant en Premier) benoemd in de ondertussen weer herstelde Keizerlijke Garde.

Weer gingen de zaken nu zeer snel. Napoleon moest vlug handelen, zette alles op alles en op 11 juni vertrok hij met zijn legers naar België om er de Duitse troepen (onder Blücher) en de Engels-Hollandse (onder Wellington) te verslaan. Zijn plan was eerst de Duitse legers en daarna de Engelse aan te vallen. Dat lukte niet. Maarschalk Grouchy slaagde er niet in te voorkomen dat de Duitse en Engelse troepen één front vormden. De veldslagen van Quatre Bras (16 juni) en Waterloo (18 juni) zijn voldoende bekend. Laten we alleen noteren dat de "vieille garde" en meer de Lanciers Rouges er zich heldhaftig gedroegen en onsterfelijke roem verwierven maar te laat door Napoleon werden ingezet.

Intussen was Joannes tot Kapitein (Capitaine) benoemd. Na de nederlaag volgde de terugtocht naar Frankrijk en de definitieve troonsafstand van Napoleon op 22 juni. Op 5 juli 1815 diende Joannes zijn ontslag in. Hij was nu 41 jaar oud en het werd tijd om het wat kalmer aan te doen. Hij werd nu rentenier. Hij bezat een huis met tuin, een stuk land in de Scheggelder en een kapitaaltje om van te leven. Het is niet bekend of de Franse staat hem nog een pensioen uitkeerde.

In mei 1821 vernam hij dat Napoleon op het eiland Sint-Helena, waar naartoe hij verbannen was, was overleden. In 1830 kwam België in opstand en Gronsveld kwam onder Belgisch beheer tot 1839 waarna het definitief bij Nederland kwam. Maastricht was Hollands gebleven.

In 1840 werd het stoffelijk overschot van Napoleon naar Parijs gebracht en in de Dôme des Invalides bijgezet. Veel oudstrijders waren daarbij aanwezig, maar of dat met Joannes ook het geval was is niet bekend.

Hij was toen al 66 jaar en de reisomstandigheden van die tijd waren zelfs voor een oud-huzaar van die ouderdom geen grapje.

En dan, in 1847 werd hij zwaar ziek. Hij woonde bij zijn broer Engelbertus, in het ouderlijk huis waar hij geboren was, nu Café Scheepers (De Zwaluw). Hij werd er verzorgd door de vrouw van Engelbertus en diens dochter Maria-Catharina (die later met Wilhelmus Scheepers huwt). De doktoren Wijnandts en Duyzens deden wat ze konden. Veel geld werd uitgegeven bij de apothekers Piters, Hollman en Gadet, in totaal f 56,30.

De toestand werd zo ernstig dat men Michael Schrijnemaekers en Jan Houben erbij moest roepen om hem op te passen. En dat drie maanden lang, tot op 11 januari 1848, om 6 uur 's morgens, Joannes Doyen zijn laatste adem uitblies.

Lambertus Doyen

Lambertus werd als tweede zoon van Lambertus en Maria Anna van den Boorn op 8 augustus 1777 te Gronsveld geboren. In 1797 meldde hij zich aan, net als zijn broer Joannes, bij de dragonders en werd op 22 april aangenomen in de eerste compagnie van het regiment. Hij moet erg op zijn broer geleken hebben want ook hij was 5 voet en 6 duim groot, had zwart haar en blauwe ogen, een normale neus en mond, en was "glad en vol van wezen". In 1804 kwam hij niet van een verlof terug en hij werd vanaf 12 maart als deserteur beschouwd. Hij kwam echter weer terug onder de wapens en genoot later zelfs van een "generaal pardon", op 26 juli 1806 (waarschijnlijk verleend ter gelegenheid van de troonsbestijging van Lodewijk Bonaparte). Hij werd weer "gereserveerd en gepasporteerd". Op 28 november 1806 werd hij brigadier. Tussen 1800 en 1807 vocht Lambertus in Oostenrijk (Ulm, Austerlitz), in Pruisen (Jena, Eylau, Friedland) en in Zweden. Tussen 1808 en 1811 in Spanje (waar hij door een sabelhouw verwond werd) en in Portugal. Zijn regiment kwam ook in de keizerlijke garde bij het Deuxième Régiment des Chevaux-légers Lanciers. In 1812 trok hij, evenals zijn broer naar Rusland waar hij bij Moskou met een lans verwond werd. In 1813 vocht hij in Saksen. Op 29 mei werd hij tot Maréchal des Logis (wachtmeester) benoemd. In 1814 deed hij dienst in Frankrijk en verwierf er ook het Legioen van Eer. Op 26 februari werd hij als "op het slagveld achtergebleven" beschouwd. In werkelijkheid deserteerde hij en nam op 10 maart 1814 dienst bij het Regiment Ligte Dragonders bij het leger van Oranje en werd op 26 mei aangesteld als wachtmeester.

Hij nam deel aan de slag bij Waterloo en werd tot Ridder van de Vierde klasse in de Militaire Willemsorde

verheven bij Koninklijk Besluit nr. 17 van 11 augustus 1815. De Prins van Oranje had op 1 augustus vanuit zijn hoofdkwartier te Parijs naar zijn vader Willem I, koning der Nederlanden, geschreven hem de lijst te sturen van de manschappen die zich in de "bataille" van de 18e juni bij Belle-Alliance "gedistingeerd" hadden. Als uitstekende daden staan daarin vermeld: "Doyen L, wachtmeester: tegen de Fransche Curassiers getirailleerd en in de charge gedurende de Bataille veel moed en dapperheid betoond."

Na de val van Napoleon bleef Lambertus in het leger en was te Roermond gelegerd. Hij trouwde er op 14 mei 1817 met Marie Gertrude Deman. In 1818 werd een zoon, Antoon Lambertus Hubertus geboren en in 1820 een dochter, Marie Anna Elisabeth. Op 10 maart 1824 overleed zijn vrouw op 24-jarige leeftijd. De familie woonde toen al in Maastricht. Lambertus trouwde een tweede maal, nu met Elisabeth van Engelshoven. Dit huwelijk bleef kinderloos. In 1838 stierf zijn 18-jarige dochter te Maastricht. Hij huurde toen een woning gelegen Achter het Vleeshuis nr. 2879, van Lambertus Wysen, broodbakker, zoon van zijn zuster Helena. Zijn zoon Antoon, 39 jaar, woonde toen in Leiden. Lambertus leefde nog tot 1858 en overleed op 8 oktober om drie uur 's nachts op 80-jarige leeftijd te Maastricht.

Nawoord

Als we de loopbanen van Joannes en Lambertus goed bekijken dan zien we, dat ze in Waterloo (18 juni 1815) in de twee tegen elkaar opgestelde legers vochten. Dat hoeft ons echter niet te verbazen, omdat het geen zeldzaamheid was dat er Nederlanders (en Belgen) in de twee kampen zaten. We moeten niet vergeten dat toen onze twee helden geboren werden Zuid-Limburg niet bij Nederland hoorde. Een mooi voorbeeld van deze nationaliteitenverwarring vinden we in een brief die de majoors Hubert en Lambert de Stuers naar de Koning der Nederlanden schreven op 18 juli 1815. (Zij hadden in een gezamenlijke brief met Joannes Doyen op 5 juli 1815 hun

ontslag bij het Franse leger ingediend en boden hun diensten aan bij het Hollandse leger.) "Wij zijn Gelders-Oostenrijks (Roermond) geboren, toen Frans geworden, toen (sinds het verdrag van Parijs 1814) Pruisisch en pas op het laatste moment, juist vóór de slag van Waterloo, vernamen wij dat U onze soevereïn is. Als officier nam men ons ontslag niet aan, maar sinds de wapenstilstand van 3 juli deden we dit, eindelijk met succes."

J.H.A.M. Scheepers
(kleinzoon van Yngelke Scheepers)

Opmerking van de redactie:

De heer Scheepers beschikt nog over veel gegevens met betrekking tot de familie Doyen. Hij wil deze met genoegen aan alle geïnteresseerden meedelen.
Adres: Tentrappenstraat 5F, B-1990 Hoeilaart, België.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Faint, illegible text in the middle section of the page.

Faint, illegible text in the lower middle section of the page.

Faint, illegible text in the lower section of the page.

Copyright Stichting Grueles.
Secretariaat: Rijksweg 92, 6247 AK Gronsvelt. Tel. 04408-2880/1575.
Abonnementen-administratie: Rijksweg 86 a. Tel. 04408-1662.
Abonnementsprijs f 17,50 per jaar, losse nummers f 5,00.
Rabobank Gronsvelt, rek. nr. 11 75 15 000 / Postgiro 25 35 375 t.n.v. Stichting Grueles.

